

Økonomisk omstilling 2024-27

Orientering til partssammensatt utvalg 29.1.24

Handlings- og økonomiplanen

- Saken som kommunedirektøren nå har lagt fram, følger opp det som står i handlings- og økonomiplanen for perioden 2024-27.
- Usaldert underskudd for 2024 på rundt 30 millioner kroner.
- Innsparingsbehov på 150 millioner kroner for de kommende årene.
- Kommunedirektøren legger opp til at saken om økonomisk omstilling står på agendaen i de politiske møterundene fram til sommeren og behandlingen av rammesaken i juni.

Handlings- og økonomiplan 2024-2027

Vedtatt av kommunestyret

12.12.2023

Foto: Drammen kommune

Hensikten med sakene

- Holde kommunestyret orientert om arbeidet.
- Legge fram ulike alternativer for å få politiske vurderinger og styringssignaler.
- Sikre et best mulig grunnlag for kommunestyret når de endelige beslutningene skal tas.

Kommunedirektørens intensjon

- I de neste møterundene fattes det prinsippvedtak før det blir aktuelt å diskutere og beslutte mer konkrete tiltak
  - Eksempelvis vil det være naturlig at det gjøres en prinsipiell vurdering av om det skal ses på skolestruktur eller ikke, før man begynner å vurdere hvilke konsekvenser dette har for den enkelte skole
  - Altså ...
    - ... først prinsippvedtak
    - ... deretter realitetsvedtak

Nødvendig å ta krevende valg

- Dette blir sikkert en krevende prosess, både for politikere, ansatte og ledere.
- Det kommer etter hvert **forslag** om kutt som vil være smertefulle og upopulære, og det vil måtte tas **beslutninger** som er smertefulle og upopulære.
- Fra administrasjonens side skal vi gjøre det vi kan for å legge til rette for gode prosesser, slik at det gjennomføres kutt som både gir **økonomisk effekt** for kommunen og at **konsekvensen** for brukere og innbyggere blir minst mulig.
- Men det er ikke realistisk å tro at vi skal klare å redusere driften med 150 millioner kroner uten noen form for konsekvenser og at det er brukere eller innbyggere som opplever at de får et dårligere tilbud.
- Drammen kommune er svært effektivt drevet i dag, og det vil merkes når 150 millioner kroner skal bort. Det kommer vi ikke unna.

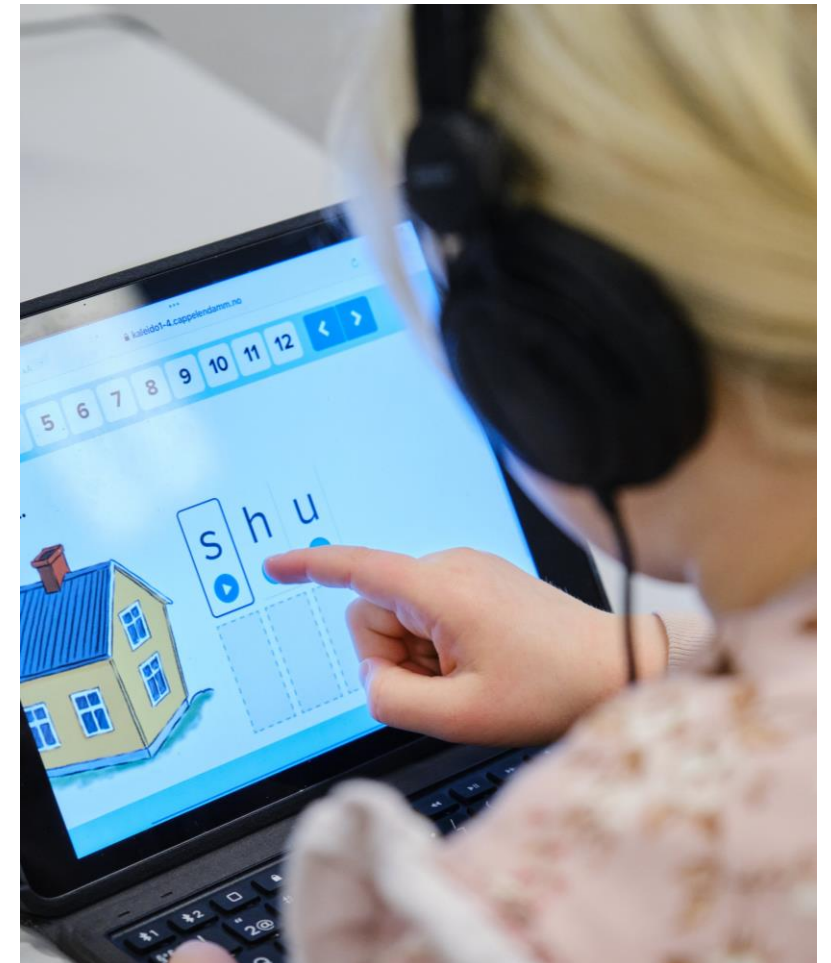
Noen utviklingstrender peker i gal retning

- Budsjettet for 2024 har et usaldert underskudd på drøye 30 millioner kroner.
- Flere programområder har altfor høy fart og for høyt forbruk inn i 2024.
- Vi ser noen klare utviklingstrender gjennom 2023, og mange av dem peker i gal retning
  - Vi har en økt bruk av overtid, vikarer og ekstrahjelp
  - Høy prisvekst
  - Økte kjøp av private tjenester utenfor egen kommune
  - Økning i spesialpedagogisk hjelp
  - Flere barn uten rettigheter i barnehage
  - Økte brukerbehov innen mange tjenester
- Høyere inntekter enn budsjettet «redder» på mange måter 2023-resultatet

Ikke økonomisk rom for å styrke tjenesteområdene gjennom året

- Merforbruket i programområdene i 2023 er anslått til 43,8 millioner kroner. Dette kommer etter at programområdene ble tilført 52 millioner kroner i 2. tertial og at de fikk tilbakeført mindreforbruk fra 2022 i 1. tertial.
- Nå blir det tøffere tider for alle. Kommunen får ikke et positivt driftsresultat for 2023. Dermed er det ingen av programområdene som i utgangspunktet får med seg noe av mindreforbruket fra i fjor. Det er heller ikke rom i budsjettene våre til å styrke programområdene gjennom året, slik det er gjort de foregående årene.

Krevende nok å holde årets budsjettammer

- Kommunedirektørens vurdering er derfor at programområdene i første omgang må tilpasse driften sin til budsjettammene for 2024 og sørge for å holde disse. Dette vil være krevende nok.
- På bakgrunn av dette er det kommunedirektørens vurdering at det ikke er forsvarlig eller realistisk å pålegge programområdene et salderingsbehov på drøye 30 millioner kroner, men at dette beløpet blir liggende sentralt og salderes mot merinntekter eller mindreforbruk på kommunens sentrale poster i 2024.

Tiltak i 2024 for å sikre økonomisk balanse

- For året vi nå nettopp har startet på, vil kommunedirektøren være opptatt av disse tiltakene for å sikre økonomisk balanse:
  - Stram **økonomioppfølging** gjennom året innenfor de programområdene som har de største problemene med å holde budsjettene sine.
  - Dersom vi ser avvik mot budsjettene, kreves det at programområdene umiddelbart iverksetter realistiske **tiltak** for å sikre at budsjettrammene holdes for året som helhet.
  - Reduksjon i bruk av **overtid, vikarer og ekstrahjelp**
  - **Bemanningsbyråer** skal ikke benyttes for å dekke kortsiktige behov for bemanning
  - **Konsulentbruken** skal reduseres til et minimum
  - Kommunestyrets vedtak om **ansettelsesstopp** skal tolkes strengt
  - Opprettelse av **nye stillinger skal godkjennes** på kommunedirektørnivå
  - Identifisere og igangsette **utredninger med sikte på effektivisering** og gevinstrealisering innen ulike fagområder.
  - Fortette i **bygg** som benyttes til administrative funksjoner

Mulige tiltak, men ikke forslag

- Så kommer vi til 2025 og årene fremover. Her har kommunedirektøren sett på ulike temaer som det vil være naturlig å *vurdere* i en prosess med å redusere driftskostnadene med 150 millioner kroner.
- I tillegg til å se på temaene, legges det fram noen mulige tiltak. Dette er ikke forslag fra kommunedirektøren, men et forsøk på å vise dere hvilket handlingsrom og hvilke mulige tiltak som kan vurderes.

Ikke avvise temaer eller muligheter eller vedta konkrete tiltak nå

- Med tanke på at vi skal inn i en krevende prosess, som forhåpentligvis også skal bli god, er kommunedirektørens håp at dere **ikke nå avviser tiltak som nevnes**, eller at dere allerede nå bestemmer dere for at et tiltak må gjennomføres.
- Foreløpig vet vi for lite om den økonomiske konsekvensen av tiltakene og effekten av dem. Sammen må vi unngå at vi gjennomfører tiltak som gir liten økonomisk effekt og utilsiktede konsekvenser for brukerne eller innbyggerne.

Flere alternativer og muligens anbefalinger i neste møterunde

- Så kommunedirektørens råd til dere folkevalgte er at vi alle sammen puster med magen, ser på de aktuelle tiltakene og vurderer konsekvensen av dem.
- I neste møterunde kommer kommunedirektøren med noen flere alternativer og muligens også noen anbefalinger.
- Det som omtales i saken som kommer til politisk behandling nå – og som altså er et forsøk på å vise handlingsrommet, er følgende sju temaer med *eksempler* på mulige tiltak:

1. Strukturelle endringer i tjenestetilbudet

- Barnehagestruktur
- Skolestruktur
- Antall kommunedeler
- Antall knutepunkter

2. Demografiske endringer

- Befolkningsutviklingen i kommunen innebærer at midler må kanaliseres fra barn og unge til omsorgstjenestene
- En strategi som må vurderes, er om den årlige demografikompensasjonen skal legges lavere enn det forventet utgiftsvekst er for de tjenesteområdene som er i vekst

3. Omfang og kvalitet på kommunale tjenester

- Drammen kommune har lengre åpningstider i barnehagene enn andre storkommuner. Er det aktuelt å vurdere redusert åpningstid i barnehagene?
- Vurdere å legge ned tilbud, nedskalere tilbud eller i større grad se tilbud i sammenheng, for eksempel Aktive lokalsamfunn, nærutvalgene, knutepunktene, sommerskolen, First Lego League og så videre

4. Organisering og bemanning

- Kommunedirektøren er i gang med å se på de to øverste ledelsesnivåene, samt organisering av stabene

5. Bruk av kommunale bygg og vurdering av nødvendigheten av å leie lokaler eksternt

- Vurdere innføring av internhusleiemodell som gir incentiver til effektiv bruk av lokaler
- Lage en plan for fortetting i administrasjonslokaler
- Vurdere å si opp lokalene først og finne en god løsning i oppsigelsestiden

6. Teknologi og digitalisering

- Generelt er norske kommuner for dårlige til å utarbeide gevinstanalyser, og hvis disse er laget, for dårlige til å ta ut gevinsten.
- Vurdere om det er mulig med bruk av kunstig intelligens i repetetive arbeidsprosesser, for eksempel økonomirapportering og utarbeidelse av årshjulsdokumentene.

7. Sykefravær

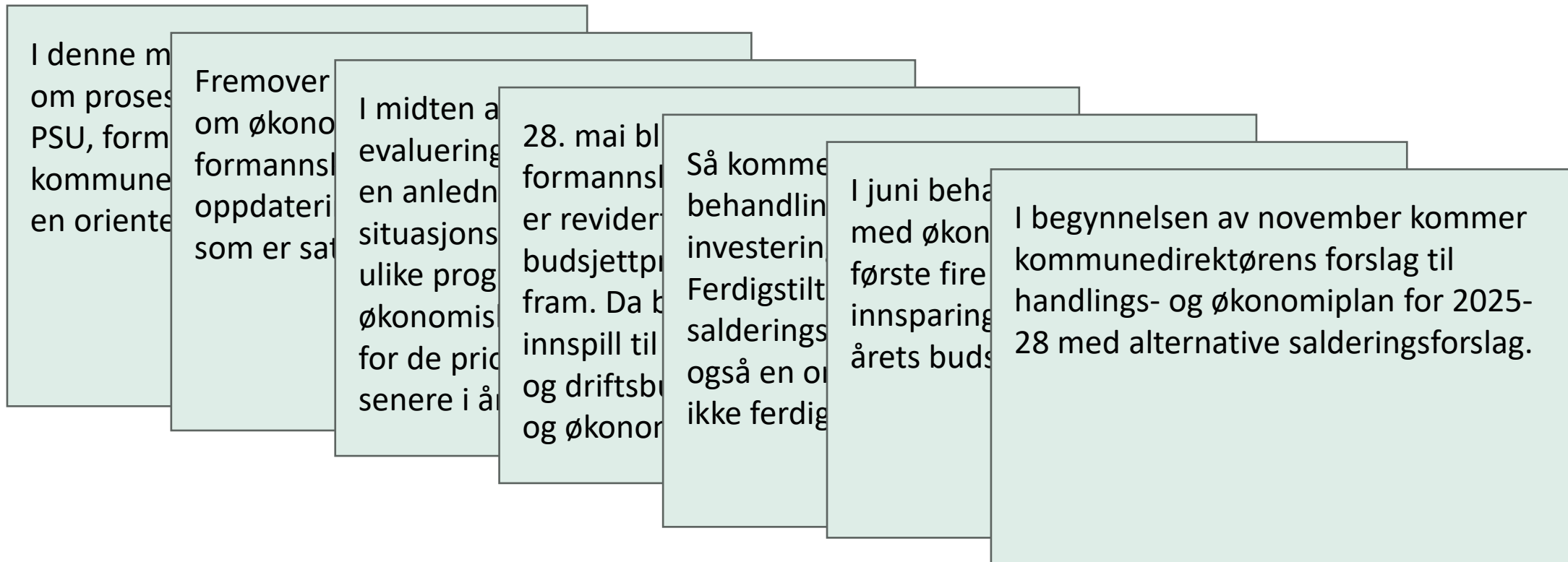
- I likhet med de fleste kommuner i landet har sykefraværet i Drammen etablert seg på et høyere nivå enn før pandemien
- Sykefraværet må ned om målet om en sunn kommuneøkonomi skal nås
- Med et sykefravær på 9 prosent og 7.700 medarbeidere, betyr det at nesten 700 medarbeidere er borte fra jobb hver dag

Proessen gjennom 2024 og involveringen av dere folkevalgte

- Det var temaene som vurderes og analyseres nærmere. Når det gjelder prosessen gjennom 2024 og involveringen av dere folkevalgte, ser vi for oss den slik:

Oppsummering

- Kommunedirektøren både forventer og ønsker debatt om de ulike forslagene som legges fram gjennom prosessen.
- Men det er vårt håp at ingen – i denne fasen – lukker noen dører.
- Vi må ta noen tøffe grep for å få en sunn kommuneøkonomi, og kommunedirektøren håper at vi sammen kan utforske hvilke muligheter vi har, for å finne de beste løsningene.

DRAMMEN
KOMMUNE
- et godt sted å leve